AZTAG
JOURNAL QUOTIDIEN ARMÉN.
B. P. 587
BEYROUTH, Liban
Directeur - Propriétaire
HAIG BALIAN

ԳՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ
ՍԻՒՐԻԱ ամր. 550, Վեցամսեայ 300 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՀԱՄԱ. տրկ. 7, Վեցամսեայ 4 տոլար

ԱԶԴԱԿ

ازتـــاك

جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 13 1932

ԶԵՌՔ Է ՀԱՏԸ 2.50 Ս.Դ.

Ջ. ՏԱՐԻ | Ամեն առաւոտ պիտի լոյս տեսնէ հասցէին համար | ՏՆՕՐԷՆ — Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ | Ձեռագրակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր | ԹԻՒ 203 (780)

ԲԱՐՁՐ ԳՕՄԻՍԷՐԸ ՀՈԳԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ ԱՒՋԵԻ

Շուտով պիտի կնքուի Ֆրանկօ-Սիւրիական ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Վերջերս շատ մը թերթերու մէջ զանազան և պաշտօնական բնոյթէ զուրկ տեղեկութիւններ հրատարակուեցան Հոգատարութեանց Ցանձնաժողովի նստաշրջանին շուրջ։

Արդ՝ նոր միայն Պ. Փոնսօ վերադարձաւ Փարիզ ու այսօր միայն Բարձր Գօմիսէրութիւնը ի վիճակի է հրատարակելու հետեւեալ առարկայական և պաշտօնական տեղեկագրութիւնը, որ կ'ամփոփէ անոր ժրընի մէջ ըրած յայտարարութիւնները։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒՄ

Պ. Փոնսօ պատկերացուց Սիւրիոյ 1931 և 1932 տարիներու քաղաքական կացութեան յեղաշրջումը, 1932ին Լիբանանի մէջ ձեռք առնուած միջոցները և Թիւրքիոյ հետ վերջերս կնքուած գոհացուցիչ համաձայնութիւնը կալուածներու հարցին և Ալէքսանտրէթի, Հալէպի Նիսէպինի երկաթուղիի շահագործութեան նոր հանգամանքներու նախատեսութիւններուն մասին։

Գալով Սիւրիոյ, Պ. Փոնսօ Ցանձնաժողովին յայտնեցէ յետոյ կազմակերպչական ծրագրին գործադրութեան դրութիւր, Դամասկոսի խորհրդարանական հաստատութիւններուն աշխատութեան պայմաններն ու սահմանադրական պատասխանատուութեան վիճակի մէջ գտնուող Սիւրիական կառավարութեան հետ ունեցած իր առաջին շփումներէն գոյացող տպաւորութիւնը, յայտնեց ֆրանսական կառավարութեան մտադրութիւնը՝ նպաստաւորելու դաշնագրի մը կնքումով Սիւրիոյ յեղաշրջումը ղէպի անկախութիւն և անդամակցութիւն Ազգ. Դաշնակցութեան, համաձայն Ազգաժողովի Ութի 22րդ յօդուածի նախատեսութիւններուն և Հոգատարութեանց Ցանձնաժողովի Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին ներկայացուցած տեղեկագրին, հովանաւորեալ երկրի մը վարչակարգին վերջ տրուելէ առաջ նախատեսելիք ընդհանուր պայմաններուն մասին։

Ֆրանկօ-Սիւրիական դաշնագրի բանակցութիւններ պիտի սկսին անմիջապէս ու վերադառնայ Բարձր Գօմիսէրը

Իբր վերջաբան այս պատկերացումին, Պ. Փոնսօ յայտնեց Ցանձնաժողովին որ Դամասկոս վերադառնալուն պէս պիտի բնորոշէ, հիմակուընէ, դաշնագրի ճամբայով, կացութիւնը ինչպէս որ պիտի ներկայանայ հովանաւորութեան վախճանին և որոշէ միևնոյն ժամանակ յայտագիրն ու զարգացումը հիմակուայ հաստատութիւններու յեղաշրջին զանազան սահմաններու մէջ ուր սիւրիական կառավարութեան ու հովանաւոր պետութեան ժիր ու վստահելի համագործակցութիւնը անհրաժեշտութիւն մըն է իրականացնելու համար, ներքին թէ միջազգային յատակագծին մէջ, վերոյիշեալ տեղեկագրին մէջ պահանջուած ընդհանուր պայմանները։

ՄԱՅԻՍ ԻՆՆԻ ԱՐԴԱՐԱՑՈՒՄԸ

Գալով Լիբանանի, Պ. Փոնսօ յայտնեցէ յետոյ այն պայմանները, որոնց մէջ տեղի ունեցաւ անցեալ Մայիս իննին Լիբանանեան Սահմանադրութեան կախակայումը և պարզեցէ վերջ ելմտական և վարչական վերականգնումի գործը որ կ'արդարացնէ այս միջոցները, յայտարարեց, յարմար ատենին, Լիբանանեան Սահմանադրութիւնը վերաքննելու իր մտադրութիւնը, ապահովելու համար, տեղական կարիքներուն աւելի համապատասխան հանգամանքներով, ազգային ներկայացուցչութեան միացումը քաղաքական գործերու դեկավարութեան։

Ֆէսի միջադէպը
ԹԻՒՐՔԻԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՆԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԽՆԴՐԵԼ
Թրքական վաճառքը չեն ուզեր որ կը դառնայ կառավարութեան

Ստամպուլ.— Հոկտեմբեր 29ի Թրքօ-եգիպտական միջադէպը անելի մը ժամնուած է։

Անկարայէն կը հաղորդուի որ Թրքական պատասխանը այսօր պիտի յանձնուի Թիւրքիոյ Գահիրէի գործակատարին, որ զայն փոխանցէ եգիպտական կառավարութեան։

Թրքական կառավարութիւնը կը յայտնէ որ չի կրնար ներողութիւն խնդրել եւ երաշխիքներ տալ ազգային հաւար, իւրաքանչիւր պետութիւն իրաւունք ունի իր երկիրը ազատ ըլլալով գործադրել իր ազգային սովորութիւններուն եւ միջազգային յարաբերութիւններուն վրայ հիմնուած օրէնքը։

Սթանպուլ.— Թրքական Թերթերը կը շարունակեն հրատարակել հակաեգիպտական յօդուածներ։ «Աքշամ» կ'ըսէ որ եգիպտական կազմակերպուած գրգռութիւնները պէտք է վերջ մը գտնեն։

Ծ. Խ.— Վերջին Թղթաբերով հասնող Թրքական Թերթերը առանց բացառութեան երկար սիւնակներ նուիրած են այս հարցին և բոլորն ալ բուռն յարձակումի սկսած։

ԱՆԿԼՕ-ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ?

Անգլիական նաւատորմիղ մը դէպի Ապատան կերթայ

ԱՆԿԼՕ-ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՔԱՐԻՒՂԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ԿԸ ԿՐԵՆ

ՊԱՂՏԱՏ.— Թէհրանէն կը հաղորդուի թէ ամբոխը յարձակում գործեր է Անկլօ-Պարսկական Քարիւղի ընկերութեան գրասենեակներուն վրայ ու փշրած անոնց ապակիները։

Գրասենեակները հիմայ կը գտնուին գինուորական հսկողութեան ներքեւ։

Միւս կողմէ կը հաղորդուի թէ չորս զօրագունդեր հասած են Ապատան եւ գրաւած Մաճար Սկէյմանի քարիւղի հօրերը ու արձակած աշխատաւորները։

Կացութիւնը ծանր կը քանի Ապատանի մէջ ուր կառավարութիւնը դրկած է միւս կողմէ բազմաթիւ եզերապահներ։

ՊԱՂՏԱՏ.— Թեհրանէն կը հաղորդուի թէ տարաձայնութեան մը համաձայն անգլիական չորս պատերազմանաւեր՝ Հնդկական բաժինէն, հրաման սացեր են Ապատան երթալու, ընկերութեան անգլիացի պատասխանատուները պատսպարելու համար։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱԻԱՏՈՐՄԻՂԸ ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՋՈՒՐԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

ԼՈՆՏՈՆ.— Նաւատորմիղը ճամբայ ելած է դէպի պարսկական ջուրերը հարիւրապես Հայտնի հրամանատարութեամբ։

Պարսկաստան պիտի պաշտպանէ իւիզիլը

ՊԱՂՏԱՏ.— Պարսկական կառավարութիւնը որոշած է յայտարարել ընդհանուր զօրաշարժ արգիլելու համար անգլիական զօրքի Ապատան հասնելու հաւանական փորձ մը։

Մտերը գրգռուած են Թեհրանի մէջ։

ՉՈՐՐՈՐԴ ԲԱՆԱԿԸ ԱՊԱՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՊԱՂՏԱՏ.— Օրմիէի պարսկական զօրագունդերու հրամանատար Զօրավար Ռիահաւս Ապատան դրկուած է չորրորդ բանակի հրամանատարութիւնը սանձնելու համար։

Թեհրանի կառավարութիւնը կը քողարկէ Լոնտոնի եւ Ժընեւի

ԱՆԿԱՐԱ.— Թեհրանի լուրերը կը ծանուցանեն որ կառավարութիւնը բուռն բողոքագիր մը դրկած է Անգլիոյ պատերազմական նաւերու սպառնալիքին մասին։ Բողոքագրէն օրինակ մը դրկուած է Ազգերու Դաշնակցութեան ու Անգլիան պատասխանատու կը նկատուի հետեւանքներուն համար։

ՖՐԱՆՍԱՆ ՊԻՏԻ ՊԱՐՊԷ ՍՈՒՐԻԱՆ

Էօտուար Էրիօ, որ ծանօթ է Արեւելքի մէջ իր ճամբորդութիւններով եւ օրագրողի իր պրպտումներով, այս խորագրին տակ «Փուռճայ»ի մէջ կը բճճէ Պ. «Փոնսոյի ճամբորդութեան պատճառները» (1 Դեկտեմբեր)։

— Երկաթուղիները զոր վերջերս կառուցեց Փոնսո, Սիւրիոյ ֆրանսական ժառզպանը, հետաքրքրութիւն չարթնցուց մեր մէջ։

Ընդհակառակն, մեր բոլոր դրացիները մեծ հետաքրքրութեամբ հետեւեցան այդ շրջագայութեան։

Նաւ նստելէ առաջ, իր ներկայութիւնը Դամասկոսի մէջ, մտերմական տեսակցութիւնը, Հոմսի մէջ, Մուսլիմի հետ, երկար ունկնդրութիւնը, զոր Պապը չնորհեց իրեն, դեպքեր էին որ բաւական ուշադրութիւն գրաւեցին զանազան շրջանակներու մէջ։

Փետրուար անցնիլը Փարիզէն, ուր հազիւ 24 ժամ մնաց. ժրընև մեկնիլը, հանդիպումները զոր ապահովաբար ունեցաւ այնտեղ, յետոյ իր ճապարհնքր անմիջապէս ճամբայ ելլելու դէպի իր պաշտօնատեղին, պարագաներ են որ անօթութեան պիտի հրաւիրեն դէպքերուն հետեւող ամէն մարդ, որքան ալ բարեմիտ ըլլան անոնք։

Թերեւս ալ պարագաներէն հետեւցընեն թէ ֆրանսա կը պատրաստուի հիմնապէս փոխել սուրիական իր քաղաքականութիւնը։ կամ ընդհակառակն անդագին կ'աշխատի պաշտպանել իր գրաւած դիրքերը։

— ֆրանսա կ'ուզէ ամրապէս կառչիլ հոն ուր է, կ'ըսեն ոմանք։

— ֆրանսա կը պատրաստուի ձգել հեռանալ, կ'ըսեն ուրիշներ։

Ու պիտի չհնուին զանազան կարծիքներ, մինչ չատ պարզ է ճշմարտութիւնը եւ կը բացատրուի քանի մը բառով։

Ահա ճշմարտութիւնը։— ֆրանսա, որ, ինչպէս Սուրիոյ նոյնպէս այլուր, ուրիշ հոգ չունի բայց միայն յարգանք համաձայնագրերու մասին, չի դադրիր և չպիտի դադրի միշտ այդ համաձայնագրերուն տառին եւ ոգիին մէջ մնալով։ գործադրել յանձնառութիւնները զոր ստորագրած է։

* * *

Մնծօք է թէ ինչպէս կը գործէ «Հոգատարութեանց» գրութիւնը։

Ընդհ. պատերազմէն չետոյ, քանի մը պետական մարդիկ, որոնք խոշոր թեան դաշինքը կնքելու պաշտօնն ունէին, քիչ մը չատ դինովցան իրենց առաքելութեան կարեւորութեամբը, նոր առաքելներ կարծեցին իրենք զիրենք և հանդիսաւորապէս երդուեցան թէ արդարութիւն պիտի չնորհեն աշխարհի։

Հետեւելով այս գեղեցիկ երդումին, որոշեցին որ ապագային ոչ մէկ ժողովուրդ իրաւունքը ուենայ ճնշելու ուրիշ ժողովուրդ մը։ եւ այսպէս փշրուեցան դարաւոր լուծեր և օրինակի համար, Զեխոսլովաքիա եւ Լեհաստան, որոնք չնչուած էին, երկար ատենէ ի վեր, քարտէսին վրայէն, յանկարծ վերացան ազատութիւնը։

Համայնական ազատագրութեան այս վեհանձն հիգին մէջ, չուտով նկատուեցաւ որ կարգ մը ժողովուրդներու անձրկական ազատագրութիւնը ամենավնասակար չնորհը պիտի ըլլար իրենց։

Արդարեւ, հեռաւոր երկիրներու մէջ կ'ապրէին ցեղախումբեր, որոնք կիսավայրենի վիճակ ունէին։ Լաւագոյն մարդկութիւնը մի՞թէ չէր թելադրէր, որ քաղաքակիրթ ազգերը հսկեն, այնքան ժամանակ որքան անհրաժեշտ է, այս ցեղախումբերուն բարեշրջութեան վրայ։

Եւ ահա հարցը կը փոխէր իր ձեւը. առանց փոխելու իր նկարագիրը։ նոյնը չէին աուեալները. թէև կը յանդիսին նոյն լուծման։

Կարգ մը երկիրներու մէջ կը բնակին ցեղեր՝ մէկը միւսէն տարբեր, գոյութիւն ունին կրօնքներ՝ մէկը միւսէն տարբեր, և չատեր՝ մէկը միւսին հակառակ։ Օտար պետութիւն մը նոյն իսկ խանութեան առկէ առած բոլոր այլատարր ցեղերը։ ծանուն բարձրագոյն ակզբունքներու՝ արուեստական այս չորը չանակր քանդելով՝ որոշ էր թէ ստեղծագրուած ժողովուրդներուն համար անհրաժեշտ է անցընել պետական աչակերտութեան չրջան մը, երկար հանգրուան մը նախ քան ազգ դառնալը։

Ասկից զատ, անոնք ստիպուած էին ոչ միայն ստեղծել կառավարական մեքենա մը, այլ եւ ուժեր գտնել պահպանելու համար երկրին սահմանները, ի հարկին։

Այդպէս կը ներկայանար հարցը մասնաւորաբար Սուրիոյ համար (որ կը բազկանայ սահմանակից կարգ մը նահանգներէ. Լիբանան, Ալէվիներու պետութիւն) և Միջագետքի համար, որ կը կոչուի Իրաք։

Աչխարհ բերելէ չետոյ այս նորակ պետութիւնները, անհրաժեշտ համարուեցաւ փորձ խնամատարներ գտնել անոնց։

Տեսակներին մէջ, Ազգերու դաչնակցութիւնն էր որ սահմաններ անոնց գործարկութիւներ։ Բայց գործնականին մէջ, իր անգամներէն ոմանց յանձնեց անոնց հոգատարութիւնը։

Անգլիա ստանձնեց Իրաքի հոգատարութիւնը, և ֆրանսայի արուեցաւ պաշտօնը հսկելու Սուրիոյ աճումին։

* * *

Սուղ բան է կնքահայր ըլլալը եւ այնքան ալ հաճոյալի չէ։

15 տարիէ ի վեր կը գտնուինք Սուրիոյ մէջ։ Հակայ գումարներ ծախսեցինք այնտեղ։ եւ չատ արիւն թափեցինք։

Այս ամէնը ձրիաբար։ եւ երբէք ոգուտ քաղելու յոյսով։

Հոգատարութեան ենթակայ երկիր մը գաղութ մը չէ երբէք։ Ոչով թէարկեալ (protectorat)։ Այլ երկիր մըն է պարզապէս, որ կը գտնուի խնամատարութեան տակ և հոգատարը չանձն կառնէ զայն առաջնորդել մինչև չափահասութիւն։ Ուրիշ բան չըրինք մենք, մանաւանդ Դամասկոսի, Գէյրութի, Լաթաքիէի եւ Սուէյտայի մէջ, բայց միայն յարգել մեր յանձնառութիւնը։

Այո՛, նախապէս պարտաքներ ուենեցանք։ երբ բարբարոսական մեզի կանչեցին, խանդավառութեամբ երկրին բնակչութիւնը գրկէ ամբողջովին երբ մեզ կը հրաւիրէր, մենք կարծեցինք թէ այս նորածին պետութիւններուն հետ պիտի կապուէինք փոխադարձաբար նպաստաւոր յարաբերութիւններով։

Տնտեսապէս չուտով հասկցանք մեր խոչը։ Անդամագրելով Կիլիկիացին և Մուսուլի չրջակայ հողամասերէն, այնինքն զրկուելով բամպակէն ու քարիւղէն, հոգատարութեան ենթակայ երկիրները չէին ներկայացներ ուրիշ չատ մը բայց միայն բորյական։

Բարոյական այդ չատը պաշտպանելու մեր կարելի միջոցներով։ Ատիկա չատ ալ գիւրին չեղաւ։ Մանաւանդ որ այս երկիրներուն մէջ, այն որ կը վտանգուէր, դժգոհութիւն կը պատճառէ այսօր մէկուն վազը միւսին, և այսպէս կը դառնայ նշանակչութեամբ մեզ։ Մեզ, մեզ կ'երդուընն երբ հեռու էինք իրենցմէ։

Ով որ բարձր պահել կուզէ իր պատիւը և յարգը, Թող հեռուները մնայ եւ չերևի։ Միշտ կը չահին բացակաները։

Մենք սահպուեցանք յաղթահարել կարգ մը արգելքներ։ Վերջապէս, գէշ ազգ կատարեցինք մեր պարտականութիւնը որ մեր վրայ դրուած էր։

Զանազան խռովութիւններէ յետոյ, երկու տարի է Սէլրիա ունի սահմանադրութիւն մը, (կարգը յետոյ պիտի դայ Տիւրզիներուն և Ալէվիներուն)։ Խորհրդարան մը, որուն ընտրութիւնները կանոնաւորութեամբ տեղի ունեցան անցեալ յունիսին, իր նիստերը կը գումարէ Դամասկոսի մէջ։ Խորհրդարանին մէջ մեծամասնութիւն մը կայ որ կը քաջալերէ թէ կայուն է՝ ամուր պահելու համար կառավարութիւնը։ Այս մարդիկը հիմա կը զգան որ չափահաս են։ Եռանդագին կը պնդեն պահանջելով որ իրենց պատասխանատուութիւն չնորհուի իրենց անյապաղ, ինչպէս հոգատար Անգլիա ազատագրեց վերջերս իրենց դրացիները։ Մեծ հանգիստութեամբ՝ իրաք անդամ գրուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան։

— Շատ լաւ, կը պատասխանենք այս անհամբեր պարոններուն։ Շատ ուրախ պիտի ըլլանք ազատելով ձեր դաստիա-

(Շար. կարդալ Բ. էջ՝ Ի. սիւնակ)

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

«ԲԵՐԱՆԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ»Ը

(Հեղինակ՝ ՏՕՔԹ. Գ. ԹԱՓՈՒՐԵԱՆ
Տպագր. «Ազդակ»)

Սեղանիս վրայ է այժմ Տօքթ. Գ. Թափուրեանի Բերանի Առողջապահութեան գրքոյկը՝ որը սիրով և հաճոյքով կարդացի ի ծայրէ ու ետ ի վեր։ եւ որպէս մէկը՝ որ կը հետաքրքրուի նոր սերունդի առողջ դաստիարակութեան հարցերով, — սերունդ մը որ կոչուած է կազմել մեր վաղուան ազգը և կրնայ անոր ազգային ակերը քանդուորել, — կը փափաքիմ հանրութիւնը մանաւանդ ընել այն խորհրդածութիւններուս որ ունեցայ այս առթիւ։

Ըսենք անմիջապէս որ բերանի առողջապահութիւնը կը պահանջէ գիտնալ այն բոլոր միջոցները որ պէտք են՝ զայն լաւ վիճակի մէջ պահպանելու եւ անոր կանոնաւոր գործունէութիւնը ապահովելու համար։ Իսկ ասոնք գիտնալու և իրագործելու համար հարկ անհրաժեշտ է ունենալ՝ որոշ ծանօթութիւններ անոնց բնակազմական և բնախօսական գործունէութեան չուրջ, ուսումնասիրել այն բոլոր պատճառները որոնք կարող են խանգարել անոր բնականոն գործելակերպը և վտանգել ոչ միայն անոր առողջական վիճակը այլ արձագանգել մեր ընդհանուր կազմին վրայ։

Ըսենք նաև որ՝ ինչպէս գիտէք բերանը ո՛չ միայն մարսողական գործարաններու առաջին մուտքի դուռը եւ կարեւոր նախաքայլն է, այլ միանգամայն բազմաթիւ միլիոնաւոր մանրէներու բնակութեան և կենսունակութեան յարմարագոյն վայրն է։ և քէ այդ միքրոպներու գոյութեան և փըռած ակռաներու զուգընթաց յարթերութիւնը կրնայ արագ և վտանգաւոր կերպով արձագանգել մեր ընդհանուր առողջութեան վրայ։ այնպէս որ քէպէ Հոգևորական-Աստուածաբաններ կը քարոզեն մեղսովուրդին։ «Բերանիս եղած ձեր խօսքերէն վախցէ, եւ զգուշացէ որպեսզի չի մեղանչէ...» Մինչդեռ մենք առողջաբաններ, ընդհակառակը, յանուն առողջապահութեան կը թելադրենք ու կ'ըսենք։ «Բերանիս մօտէն վախցէ եւ զգուշացէ որպեսզի չի հիւանդանաս եւ առողջապահութեան դէմ չի մեղանչէ...»։

Տօքթ. Գ. Թափուրեանի սոյն գրքոյկը որ կը հաշուէ ժամուորապէս 150 էջ, կը բովանդակէ 49 նկարներ — որոնց մեծ մասը ակռաներու չուրջ — որոնք կը գեղազարդեն սոյն գրքոյկը։ Նախ պէտք է խոստովանիլ որ թուղթը և տպագրութիւնը խիտ մաքուր, խնամուած, նկարները յստակ, յստակ, և ներկայանալի են։ Գրքոյկի բովանդակութիւնը բաժնուած է տասներկու գլուխներու, ուր հեղինակը մի առ մի կը պարզէ յստակ և դասաւոր կերպով բերանի և ակռաներու բազադրութեան, աճումին, անոնց պաշտպան ատառղջական խանգարումներուն չուրջ, տեսակին, ժամանակին, պէտքին և պարագային համեմատ չնկնող ձանօթութիւններ և օգտակար թելադրութիւններ։ Այնպէս որ բերանի առողջ պահպանման կամ ակռաներու վատառղջ դրութեան, անոնց հետեւանքներուն և դարմանին մասին մտահոգուող կամ հետաքրքրուող անհատներ հոն պիտի գտնեն բաւարար լուսաբանութիւններ։

Արդարև սոյն գրքոյկը ձեռնարկ մըն է գովելի և քաջալերելի, ո՛չ միայն խիտ մաքուր ազգագրութեան և օգտակար բովանդակութեան տեսակէտէն, այլ նաև, որովհետև ձեռնարկը ինքնին կը չօշափէ առողջապահական հարց մը՝ որը կը հետաքրքրէ ամէն անհատ անխտիր և համայն մարդկութիւնը։ եւ ըսած ամէն գործ, իւրաքանչիւր ձեռնարկ, ա՛նպէ գրութիւն կամ ուսումնասիրութիւն, որ կը ձգտի նոր սերունդի առողջ դաստիարակութեան խիտ կենսական հարցին կամ կը հետաքրքրէ ընդհանրապէս առողջապահական յոյժ կարեւոր հարցեր պէտք է գնահատուի եւ քաջալերուի։

ՏՕՔԹ. Օ. ԿԷՐԿԷՐԵԱՆ

Գէյրութ 10 | 12 | 32

ՄԱՄՈՒԼ

Կ'ԱՌՆԵՆ ԴՐՄԸ...ԵՂԱԾ ՏԵՂԻՆ

«Լ'Օրիան» կը գրէ իր օգաթ օրուայ թիւով.—

Տուրքը ինքզինք յոյսաբերով կը լմննայ։ Անիկա հին առած մըն է զոր աշխարհի բոլոր պետութիւնները կը ստուգեն այսօր իրենց հաշուոյն։ Առնելով դրամը անկէ, «ուր որ էն» ինչպէս որ կը պահանջէ ամէն ոմանկավարական գանձատուն, եկած ենք հոն որ այլևս այդ դրամը ոչ մէկ տեղ կը գտնուի, — ու կը պատահի որ եթէ յամառինք զայն քաշել անկէ ուր կ'ելլայ, կը յաջողինք յեղափոխութիւններ ու պետական հարուածներ։

Այսպէսէ գոնէ ինչ որ կը վերաբերի մեզի, որ սահեցուեցաւ Մայիս իննի դէպքը, որ ուրիշ բան չէր բայց եթէ բոլոր հարկատուներու ընդոստ միացումը։

Նոր վարչակարգը պիտի գործէ՞ նոյն ճակատագրական սխալը։ Պէտք է յուսալ որ ոչ։ Գ. Շարլ Տէպլասի խոհեմութիւնն ու իրատեսութիւնը զինք պիտի հեռացնեն չափազանցութիւններէ որ իր նախորդներուն կանքը արժեց։ Ու դարձեալ, կարգ մը պարագաներու մէջ, յարմար է որ զայն գուշացնենք ու իրմէ չպահենք հանրային արտուկջները։

«Բոլոր հարկատուները, մեզի կը գրէ վաճառական մը, որ տակաւին չեն կարգադրած թէմէքթիի տուրքը, դատապարտուած են այժմ ի զօրու եղող եւրոպական օրէնքներէն վճարելու այն գումարը, որ պէտք է պետական գանձին երթայ հոկտեմբեր 31էն առաջ, 35 առ 100 յաւելումով մը։

«Դժբախտ հետաքրքրուողները այս միջոցը կը գտնեն առնուազն... անպատեհ։ Հոկտեմբեր 31էն առաջ պատճառը այն է հաւանաբար որ իրենց գործերուն վիճակը թոյլատու չէր։ Եթէ այսօր պահանջենք անոնցմէ գլխաւոր գումարէն զատ 35 առ 100 յաւելում մը, ուրկէ՞ պիտի գտնեն մէկն ու միւսը։

«Կրնայինք ու տակաւին կրնան նախատեսել պայմանաժամեր։ Բայց եւրոպական սպասարկութիւններ այսպէս չեն մտածեր։ Անոնց իսկ մտահոգութիւնն է որքան արագ և որքան շատ որ կրնան գրամ մտցնել դանձարկղը։

«Ես ասկոյն... Տագնապ, թշուառութիւն, լճացում, եթէ ոչ գործերու կատարեալ բացակայութիւն։ Ստիպելով զանոնք որ վճարեն շատ մը յաժեցողներ անանկութեան կը մղենք։ Ու այստեղ պետութիւնն է որ աւելի պիտի կորսնցնէ իր հարկատուները կորսնցնելով։

«Նախկին Հանրապետութիւնը ըմբռնած էր ասիկա անգամ մը, ու կը չնորհէր պայմանաժամեր որ թոյլ կուտային հարկատուներուն ուշ վճարել թէմէքթիի տուրքը, բայց վերջապէս վճարել։ Ներկայ կառավարութիւնը տարբեր կերպով կը դատէ։ Չենք ուզեր հաւատալ։ Շատ լաւ է դարձեալ որ վճառականները վճարեն գլխաւոր տուրքը, որպէսզի չուզուին իրենցմէ յաւելում մը որ կրնայ զիրենք կործանել»։

Մենք չենք թագցներ նախահաշիւին դժուարութիւնները Լիբանանի կառավարութեան, որմէ 200,000 ոսկի ալ չորքուեցաւ մաքսային եկամուտներու վրայէն։

Հարց չկրնար ըլլալ (ու իւրաքանչիւրը պիտի հաւանէր այս մասին) ջնջելու դրամական տուգանաի սկզբունքն իսկ առանց վտանգելու տուրքերու գանձումէն ամբողջ չարժուժը։ Նմանապէս ճիշդ է որ եթէ պէտք ըլլար իւրաքանչիւր հարկատուի համար ձև մը ստեղծել, պետութիւնը բնաւ ասկէ դուրս պիտի չգար։

Ուրեմն։

Ուրեմն բացատրութիւն մը կրնայ ըլլալ այս թէմէքթիի տուրքին համար, որ ներկայ ստգնապի չրջանին, կը չորունայէ «ուղղակիօրէն հարուածել իւրաքանչիւր հարկատու իր գործունէութեան մէջ»։ Պէտք է գտնել հատուցական նոր պայմանաժամեր չնորհելու միջոցը, առանց գանձային դժուարութիւններու...

Անիկա լսելու արժանի թելադրութիւն մըն է որ կրնայ չատ յաջողականութեան մը տուիր ատ։

ԹԻՒՐՔԻԱՆ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ Է

Լիբանանցի նկարիչ մը, որ միևնոյն ատեն պատմաբան մըն է ու առևտրական ճամբորդ մը, գիտէ վերյուծել իր ճամբորդութիւնները։ Թիւրքիայէն վերադարձին, ան գրեց «Լ'Էքլէր» թերթի Նոյեմբեր մէջ երկու յօդուած, որոնցմէ ստորև կը ներկայացնենք ուշագրաւ հատուած մը.

«Պ. Պ. Փիէռ Լոթիի և Ռլոտ Ցառէոի նման չտեսայ միայն անոր փայլուն ու զարդարուն ճակատը։ Արուեստս ու հասկութիւնս անձնաւորութիւնս թոյլ չտուին ինձի տեսնել զարդանկարին տակն ու վրան։

«Ես մտեցայ մեծերուն ու պզիկներուն։ Ես հիացայ Անատոլիի քաղցկեղկին պարկեշտութեան, ուղղամտութեան և վեհանձնութեան վրայ, որ առակային են։

«Հոգիի պայծառութիւնն է, գարերով առաքինութիւններուն կողմէ գուրգուրացուած տգիտութիւններն է որ թոյլ տուեր է Թիւրք զեկավարին գործածել չարաչար, իր թնդանօթի սքանչելի մի, գործածել Թիւրք գիւղացին։

«Իր խոշոր արկղովը, այտի մը կամ ոչի մը համար զինքի տակ կանչուելով, Թիւրք զինուորը, գրեթէ բոլոր դարերուն, միշտ ինքզինքը տուեր է առանց արանչելու։ Մարդ կը զարմանայ որ 14 տարիներու յաղորդական պատերազմներէ յետոյ Թիւրք զինուոր կայ տակաւին — բայց Թիւրք գիւղացին ծննդական է ու տողի։

«Ան հայրենասէր է, առանց աւելորդաբանութեան, բայց հայրենիքը սիրելու այնքան միջոցներ կան։ Թիւրքը միայն պատերազմի միջոցը կը ճանչնայ։

«Փողովուրդին արիութիւնն ու անձնուրացութիւնը չեն ուրեմն որ յառաջացուցին կայսրութեան անկումը։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՁԱԿԱՏԱԳԻՐԸ

«Էլ Ահուար» 10 դեկտեմբերի թիւին մէջ կը գրէ.—

Անցած չաբաթ գրած էինք Պ. Բօնսօի Ազգերու Դաշնակցութեան առջեւ ըրած յայտարարութիւններու մասին։ Այդ հեռագիրներու մէջ կ'ըսուէր թէ՝ Պ. Բօնսօ Լիբանանի Սահմանադրութեան կախակցման չուրջ բացատրութիւններ պիտի տայ։

Ահա անցան օրեր, սակայն ոչ մասնաւոր և ոչ ալ պաշտօնական հեռագիրները այս մասին արտայայտուեցան։ Այս լուրերէնէն այնպէս կ'ենթադրուէր որ Պ. Բօնսօ յետաձգեց իր յայտարարութիւնները։ Սակայն երկկ առնուած հեռագրէ մը կը հասկցուի որ Պ. Բօնսօ լռութեան է մատնուած իր աշխատանքները ժրնևի մէջ և վերադարձած Փարիզ։ Ուրիմն յայտնի է որ Պ. Բօնսօ ամէն բան ըսած և բացատրած է Լիբանանի մասին, սակայն կ'ներևի այդ բացատրութիւններու հրատարակութիւնը չեն ուզած։ Երկկ օր մը ևս, որուն հաւանական Բ. Գոմիսէրութիւնը յայտարարութիւն մը պիտի հրատարակէ Լիբանանի չուրջ։ Եւ ճիշդ է այս սպասումներուն մէջ, ամէն բան կը պարզուի չուտով։

Լիբանանի ճակատագիրը որոշուած է առանց մեր տեղեկութեան և գիտակցութեան։ Սպասենք հիմա Բարձր Գոմիսէրութեան պաշտօնական յայտարարութիւնը։

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու ԱՄԵՆԱԶՕՐ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԱՌԱՆՑ ՄԷԿՈՒՆ ԲԱՆ ՀԱՐՑՆԵԼՈՒՆ ԸՆԵԼ ԱՆ

Ֆրանքլին Ռուզվելթի Միացեալ Նահանգներու նախագահ ընտրուելուն առթիւ, չհեկանք է գիտնալ, եէ ի՛նչ լիազօրութիւններ ունի պետութեան առաջին քաղաքացին Միացեալ Նահանգներու մէջ։ Ահաւասիկ այս մասին համառօտ ակնարկ մը, որ քաղուած է նախկին նախագահ Ռուզվելթի վերջերս հրատարակած մէկ գրքոյկէն։

Նախագահը իր պարտականութեանց մէջ յաջողելու համար պարտաւոր է ունենալ հմտութիւն, երկարաժամ փորձառութիւն և ձեռներէց ոգի։ Իր պետ գործադիր իշխանութեան, կառավարութեան զեկը իր ձեռքին մէջ կը գտնուի. ան է որ կը տնօրինէ ամէն բան, վերջնական լուծումը կուտայ ամէն տեսակ հարցերու, որոնց պատասխանատուութիւնը կեդրոնացած է միայն իր անձին վրայ։ Ներքին ու արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ բոլոր խնդիրներուն մէջ անոր կշռադիքը գերակշիռ է։ Եթէ ուրիշներ սխալներ գործեն, կարելի է զանոնք սրբագրել, սակայն չկայ մէկը որ իրաւասու բլլայ նախագահին թերութիւնները ժամանակելու կամ սրբագրելու։ Իր որոշումները վերջնական են և անդառնալի։ Ճիշդ հո՛գէ արդէն իր պաշտօնին դժուարութիւնը և իր վրայ ծանրացող խոշոր ու ահաւոր պատասխանատուութիւնը։ Անոր պաշտպանութեան յանձնուած են ո՛չ միայն իր երկրին 120 միլիոն քաղաքացիներուն հանգիստն ու բարօրութիւնը, այլ նաև յաճախ ուրիշ ազգերու քաղաքական ու տնտեսական յարաբերութիւնները։ Իր մէկ հրամանով, ամեհի նետաւորմիդի մը թնդանօթները կրնան ահ ու սարսափ ռնել աշխարհի որևէ մէկ մասին վրայ։

Իր պարտականութեան մաս կը կազմէ նաև դատական իշխանութեան վերին հսկողութիւնը։ Ան կրնայ ներդործել կամ քաղաքական յանցագործներու պատիժներ սահմանել և օրէնսդրական ոգրոյումներ բեկել։ Բացի Քոնկրէսէն եւ դատական իշխանութիւններէն, կառավարութեան քաղաքային ու զինուորական բոլոր իշխանութիւնները գործնապէս իր հրամանին տակ կը գտնուին։ Նա կրնայ ընդհանուր կամ մասնաւոր ներում շնորհել դատապարտեալներու, պատճառ ներ, պաշտօնեաներ և զբաղմունքի արտօնագրեր։ Ան է որ կը նշանակէ դեսպանները, հիւպատոսները, նախարարները, գերագոյն դատաւորները, զօրքերու գլխաւոր հրամանատարը, նաւատորմիղի հրամանատարները, զինուորական ատենադատարանի անդամները, ինչպէս նաև բոլոր այն պաշտօնեաները որոնց նշանակութիւնը Քոնկրէսի կողմէ հաստատուած չէ։

Նախագահին ուղղակի հսկողութեան տակ կը գտնուին Ձերմակ Տան նախագահական քարտուղարութեան բոլոր գրասենեակները, ուր ամէն օր, աշխարհիս չորս կողմերէն կը հասնին հազարաւոր հեռագիրներ, նամակներ և տեղեկագիրներ, ըլլայ նահանգային վարչութիւններէ, ըլլայ պետական հաստատութիւններէ, հեռաւոր գաղթավայրերէ, դիւանագէտներէ, դեսպանատուներէ, օտար պետութեանց ներկայացուցիչներէ, ևլն։ Ձերմակ Տունը տեսակ մը կեդրոն է համաշխարհային տեղեկութիւններու գործունէութեան մը, ուր կը լուծուին ներքին ու արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ հարցեր, նախագահին հրահանգներուն և ցուցմունքներուն համաձայն։

Նախագահը, ազգին պաշտօնական և ընկերային կեանքին մէջ առաջին տեղը կը գրաւէ։ Ո՛ւր որ երթայ, ո՛ւր որ ներկայանայ, ան պատուոյ տեղը կը գրաւէ, այնպէս որ ոևէ մէկու մը և պատիւ սարքուած հացկերոյթի մը կամ կազմակերպուած հանդէսի մը չի կրնար կազմակերպուիլ, ի հարկին կը բաւականայ պատուոյ ընթրիք կամ պատուոյ ճաշ, գոնէ կողմէ բաւական խօսք մը կամ եթէ շատ չարժուի մը այնքան մեծ կարեւորութիւն ունի, որ ան պարտաւոր է միշտ զգոյշ եւ չրջահայեաց բլլալ իր բոլոր խօսքերուն ու չարժումներուն մէջ և ասիկա ո՛չ միայն պաշտօնական գործերու մէջ, այլ նաև իր ընկերային, անհատական յարաբերութիւններուն մէջ։ Ջնչին բան մը, աննշան խօսք մը, անվայել չարժուի մը կամ իր արտասանած ճառերուն մէջ յայտնուած ձախորդ կարծիք մը մեծ հակեմատութիւններ կ'առնեն և տեղի կուտան խծբծանքներու եւ քննադատութիւններու։

Իր պաշտօնը անարգել կատարելու համար, նախագահը սահպուած է չրջապատուիլ բազմաթիւ պահակներով թէ՛ իր պաշտօնատան մէջ և թէ՛ այլուր։ Նախագահական ճամբորդութիւններու ատեն, բացառիկ միջոցներ և զգուշութիւններ ձեռք կ'առնուին։ Հ. Տ.

(Շար. Ա. էջի ե.րդ սիւնակէն)

րակութեան հոգէն։ Սակայն այդ հարցը կախուած չենի միայն ու միայն մեր կամքէն։ Ընտանեկան խորհուրդ մը կայ, որ Ազգերու Դաշնակցութիւն կը կոչուի։ Եթէ ան կը հաւատայ թէ գուք ձեզ կրնաք կառավարել, ի՛նչ աւելի լաւ։ Բարի յաջողութի՛ւն։

Սակայն, խնդասիրի մեր հաւիւնեը ներկայացուցած ատեն դիտել կուտանք որ մեր պաշտպանեալներուն աճման և զարգացման վրայ հսկելու նպատակով՝ հիմներ ենք զանազան հաստատութիւններ, որոնց կամայ կամայ կապած ենք նիւթական, քաղաքական եւ բարոյական չուներ։ Մենք կ'ուզենք որ պահպանուին այդ չուները գրեւոր համաձայնութեամբ մը։ Այդպէս ըրաւ Անգլիա երբ քաչուեցաւ Իրագէն։ Երբ լքեց հոգատարութիւնը, այն երկրին հետ, որուն աճման համար այնքան մեծ ճիգեր թափեց կնքեց համաձայնագիր մը որ իրեն զանազան ապահովութիւններ կուտար։

* * *

Եւ չատ բնական է այս։ Դժբախտութի՛ւն է, սակայն, մարդիկ կան որ, ամենահատարակ բաներն իսկ հրէչային համարելու տրամադիր, երբ խնդիրը Ֆրանսայի մասին է։

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՕՔՔԱՉԻՕՆ

Սարաֆեան Եղբարց Վաճառատան մէջ

1932 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 9 ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 15

Շտապեցէք ապահովել ձեր նոր տարւոյ նուէրները

Թատերական Մեծ եւ Բացառիկ Ներկայացում Պէյրութի մէջ

ԹԱՏՐՈՆ ՔՐԻՍԹԱԼ. [Պուրճ]

1932. Յունուարի 21 (Պուրճ) Դեկտեմբերին երեկոյեան ժամը 8.30ին Պէյրութի հայ տաղանդաւոր խումբը մասնակցութեամբ եւ ղեկավարութեամբ Եւրոպայէն նոր ժամանած հանրածանօթ դերասան

Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆԻ

Եւ մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ

Կ. ԴՈՅԼԻ

հռչակաւոր

ՇԵՐԼՕԿ-ՀՕԼՄՍ

4 ԱՐԱՐ

Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն վաստակաւոր դերասան Բ. Աբովեան եւ Տիրան Աճեմեան։

Ռէժիսէօր Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Տոմսերու գիները։ Օթեակներ 300 եւ 250 Սուր. Դահեկան
Ա. Կարգ 50, Բ. Կարգ 35 Սուր. Դահեկան

Տոմսերը կը ծախուին Պ. Պ. Մարբէր Հիսարեանի, Վ. Ուզունեանի, Սարաֆեան Եղբարց Վաճառատանց եւ Ֆօրօ Լեւոնի մօտ։

ԵՐԳԱՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած, Y. W. C. A. ի հայկական բաժնի կողմէ. երկ չախտումբ եւ նուագախումբ ղեկավարութեամբ՝ Հ. Պէհպէհեանի մասնակցութեամբ պէյրութահայ լատագոյն երգողներու եւ նուագողներու.

Տեղի պիտի ունենայ 15 Դեկտեմբեր երեկոյեան ժամը 8իսն 8,50ին, Y. W. C. A.ի սրահին մէջ։

Անկախ Սուրիոյ հետ երկու կողմերու համաձայնութեամբ կնքուած դաշինք մը կը թուի թէ ննջասաւթիւն է, աշխարհակալութիւն է, ի՛նչ գիտնամ դեռ ի՛նչ հրէշային է։

— Կը թողունք հոգատարութիւնը, բայց թեւարկութիւն մը կը հաստատէք փոխարէն կ'ըսեն դժգոհները։

Երբէք նման մեղադրանքներ չեղան Անգլիոյ, երբ Իրագի հետ կնքեց դաշնագիրը, որ կը նշդէ երկու երկիներու յարաբերութիւնները։ Այդ մեղադրանքները չատ անհեթեթ են սակայն։

Հոգատարութիւնը մեզի տուաւ ծաղրը, տաղակալի և արիւնոտ պատերազմութիւններ։ Եթէ մօտ կը թուի ժամանակը, երբ մենք իր ճակատագրին պիտի յանձնենք Սուրիան՝ առանց որևէ խղճահարութեան, որով որ մենք պատրաստ ենք, այնքան ժամանակ, որքան չպիտի ուզէինք, հսկել Ալէվիներու և Լիբանանի պետութիւններուն դրան։

Բայց գէթ իրաւունք ունինք պահանջելու, որ երաչխիք տրուի մեզի թէ պիտի կրնանք ապահով խաղաղութեամբ։

Եթէ դուք հանդիպիք Փոնսոյի, որ մեծ լուակեաց մըն է, ապահովաբար պիտի մերժէ ձեզ, խօսիլ այս հարցերու մասին։ Սակայն ակզիլուած չէ եղած դրել, որ այս բարդ հարցե՛րը կազմեցին նիւթը այն խօսակցութիւններուն, զորս այն ունեցաւ Մուսօլինիի եւ Վատիկանի հետ։ (Սուրիոյ մէջ կաթոլիկները, իրրեւ ազգային փոքրամասնութիւն, կրնան դեր մը կը խաղան)։ Նոյնպէս կասկածէ դուրս է, որ ան խօսակցութիւններ ունեցաւ Ազգ. Դաշնակցութեան Հոգատար Ծանձախուժին անդամներուն հետ։ Երբ—չորս ամիսէն, կը յուսանք որ հրապարակային տեղեկութիւններու ձեւով ներկայացնեն արդիւնքը այն խօսակցութիւններուն, որ գաղտնի մնաց ասկէ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կիրակոս Քեսէճեան (դեղագործ, Հալէպ) իր խորին ծնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր ընկեր, բարեկամ, ազգական եւ ազգային այն պատճառական մարմիններուն որոնք, իր յաւերժողացեալ կողակցին՝ Տիկին Լեւոնիկ Քեսէճեանի (ծննդ. Պիլէճեան) ցաւագին մահուան առթիւ անձամբ, ծաղկեպսակով, նամակով, մասնակցեցան կատարուած յուղարկաւորութեան եւ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այս ախուր առթիւ, 30 Նոյ. 1932։

ՖՐԱՆՔ-ՄԱՍՕՆՆԵՐԸ

(ԱԶԱՏ ՈՐՄՆԱԴԻՐՆԵՐԸ)

Գրեց՝ ՍԻՒՆԻՔ

Դիդրոյի այդ գրադարանը գնելու այդ ցանկութիւնը ունեցողներ երկար ժամանակ չեն գտնուած։ Եւ ահա բոլորովին անսպասելիօրէն, ամէն յոյսեր գերազանցող օգնութիւն ստացուած է Պետրոգրադից— 1762 թուին ամռան մէջ։

Հէնց նոր գահակալած Եկատերինա Բ. կայսրուհին իր առաջին հոգերից մէկն էլ դարձուցած ունի եղեր՝ նուաճելու Եւրոպային հանրային կարծիքի համակրանքը—Սիմպատիան։

Այդ համակրանքը պահանջուած էր Պետրոս երրորդի մահուան անմօտ պարագաները և այդ դէպքին յաղորդած Եկատերինայի գահակալութիւնը։ Երիտասարդ թագուհին ստացուած է ֆրանսացի նշանաւոր գիտնական Ալամբէրին (որի հետ միասին Դիդրոն խմբագրում էր «Համայնագիտարանը») գտնել գահաժառանգ մեծ իշխան Պաւել Պետրովիչի դաստիարակիչը։ Իսկ Դիդրոյին էլ առաջարկուած է «Համայնագիտարանի» հրատարակութեան գործը փոխադրել Պետրոգրադ։ Բայց Դիդրոն հրաժարուած է եղած առաջարկից, վասնզի «Համայնագիտարանի» ստեղծագործութեան ամենէն դժուարին ժամանակները արդէն անցած էին։

Մտաիկ անցեալին մէջ յոյս տեսած Դիդրոյի սքանչելի կենսագրականը ներկայացնող Diderot par André Billy (Les Editions de France) գրքին մէջ փիլիսոփայի Պետրոգրադ այցելութեան մասին նուիրուած է առանձին գլուխ. բայց այդ գլուխին մէջ համառօտակի գրուած է այն, ինչ որ նկատերինա Բ.ին յայտնի պատմագիր Վ. Բալբեռովը արձանագրած ունի Դիդրոյի մասին 1864 թուին լոյս տեսած «Եկատերինա և Դիդրո» խորագրով յօդուածներուն մէջ։ Այդ ժամանակից ի վեր այդ մասին հրատարակուած չէ ոչ մի ուշադրաւ նիւթեր։

Ըստ այդ պատմութեան, երբ Դիդրօն հրաժարուած է «համայնագիտականի» հրատարակութեան գործը փոխադրելու Պետրոգրադ, այն ժամանակ Եկատերինան ուրիշ ձևակերպութիւն է ցոյց տալիս փիլիսոփային։

Պարիզի ռուսական դեսպան Դ. Գոլիցինի, տիկին Ժոֆրէնի «Էնցիկլոպեդիանեան» սալօնի մշտական այցելուն, իմացնում է որ Դիդրօն ձախում է իր գրադարանը։ Եւ այդ մասին նա գրում է ժեններալ Բեցկիին, որը Եկատերինայի թագաւորութեան միջոցին դարձած էր Ռուսաստանի դաստիարակչական գործի բարենորոգիչը։

Բեցկին երկար ժամանակ ապրած էր Պարիզում, գիտեր էնցիկլոպեդիաներին, ներշնչուած էր նրանց ժանկավարժական հայեացքներով և ցանկանում է օգնել Դիդրոյին։ Այդ նպատակաւ տարուած որոշ աշխատանքներէ յետոյ նա Պետրոգրադից գրում է 1765 թ. մարտ 16ին Պարիզ—Դիդերոյին, որը փիլիսոփայի գրքերը ձախելու համար ջանք է թափում —«կայսրուհին յուզմունքով իմացած ունի, որ այդ փիլիսոփան (Դիդրոն), այնքան նշանաւոր գրականութեան հանրապետութեան մէջ, սափրուած է յանուն հայրական գովագին սիրոյ զոհաբերելու իր մխիթարութեանց և աշխատանքներու պղբիւր առարկան։ Ուստի նորին կայսերական վեհափառութիւնը ցանկանալով տալ նրան իր բարեացակամութեան առհաւատչեան և խրախուսել նրա ձեռնարկած աշխատանքները, յանձնարարած ունի ինձի,— գնելու իրեն համար գրադարանը 15000 լիվրի. բայց այն պայմանաւ, որ գրքերը կը մնան Դիդրոյի սրամտութեան տակ, մինչև որ կայսրուհին կը բարեհաճի զայն պահանջելու։ 15 հազար լիվրի վճարման կարգագրութիւնը արդէն արուած է իշխան Գոլիցինին։ Բացի դրանից, ասեն արի պիտի վճարուի 1000 ֆրանք՝ գրադարանի պահպանութեան համար Դիդրոյի ատելիք աշխատանքներուն իբր վարձատրութիւն, որպիսի վարմունք հանգիստանում է մի նոր ապացոյց թագուհու սղորմածութեան»։

Եկատերինայի այդ քայլը մեծ հետաքրքրութիւն է առթուած Պարիզեան փիլիսոփաներու և գրողներու փոքրիկ աշխարհին մէջ։ Դիդրոն ցնծագին ընդունելութիւն է յայտնում և թագուհուն և միջնորդ Գրիմմին։

Այդ 15000 լիվրան թէև փիլիսոփան ստանում է ոչ քիչ ձգձգուելէ վերջ, բայց չուտով մի այլ ուրախարիթ լուր է ստանում,— որ Եկատերինան ցանկանում է գնելու նաև իր ձեռագիրները։ Սակայն Դիդրոն մեծահոգութեան կեցուածք է ընդունում այդ պարագային և պատասխանում իշխան Գոլիցինին թէ՝ ձեռագրերը ժանեում են արդէն ծախուած գրադարանի գրացուցակին մէջ։ Նրա այդ մեծահոգութիւնը վարձատրուում է։ Հետեւեալ տարին Եկատերինան Դիդրոյին ուղարկում է 50000 ֆրանք ոսկի՝ գրադարանի պահման համար իբր 50 տարուայ աշխատավարձ։

Այս անգամ փիլիսոփան իր յորդած զգացմունքը արտայայտում է ոտանաւորներու մէջ, որոնց նախընթաց եղած ունի այսպիսի արտայայտութիւն մը պրոզայի մէջ.— «Ազնիւ ոգեւորութիւնը յափշտակած ունի ինձ այնքան, որ իմ ձեռքս ակամայ երկարում է դէպի հին քնարը, որի լարերը կարած ունի փիլիսոփայութիւնը։ Ես նրան առնում եմ պատից, ուր երկար ժամանակ նա կախուած է եղել, և վերկացուցած գլխով, բաց կուրծքով ժանում եմ երգեցողութեան»։

Այդ արտայայտութեանց հետևող ստանաւորները, ասում կայն, հեղինակած է ոչ թէ ինքը Դիդրոն, այլ իր հին բարեկամ Դէրեմը։

Փիլիսոփայի հիացմունքը լրիւ հասկանալի եղած է. զի չատ արիներով կարօտութիւն ապրելէ յետոյ, վերջապէս, նա դարձել էր այլեւս ապահով մարդ։ Ստացած դրամները քիչ գումար չէին, գրեթէ կէս միլիոն արդի ֆրանքի գումար էր։

Անժելիկը ստանում է օժիտ, իսկ գրադարանը և ձեռագրերը մնում են Դիդրոյի տրամադրութեան տակ, նրա հետ քնակարանում — Տարանն փողոցին վրայ՝ Պարիզ, գրեթէ հէնց այն իսկ տեղը, ուր այժմ կանգնած ունի Դիդրոյի յուշարձանը։

Այդ ժամանակից յետոյ Դիդրոն գտնում է Եկատերինա կայսրուհու հաւատարմատարը Պարիզի մէջ՝ արուեստի և գրականութեան գործերի մէջ։

(12)

(Շար.)

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌԱՅԽՍԹԱԿԻ ՓՈԹՈՐԿԱԼԻ ՆԻՍՏԸ

ՆԱԶԻՆԵՐՆ ՈՒ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ԿՌՈՒԻՆ

Նիատը կը դադրեցուի իրարանցումի մէջ

Բազմաթիւ վիրաւորներ երկու կողմերէն

Գերլին.— Ծանր կռիւ մը տեղի ունեցաւ այսօր Ռայխսթակի մէջ համայնավար եւ նազի երեսփոխաններու միջեւ։

Համայնավար երեսփոխանները, ճառի մը մէջ յարձակում գործելով Մարաթախտ Հինտէնպուրկի վրայ, հայհոյներու առարկայ դարձան նազիներու խմբակէն, իրարանցումը անցաւ հետաքրքիր ժողովուրդին մօտ։ Համայնավար եւ նազի կուսակիցներ սկսան իրար դիտել։

Երկու կողմերու երեսփոխանները փութացին ճեմասրահ, փոխադարձաբար իրարու նետեցին թքամաններ, փշամաններ, սեղամաններ ու կոտրեցին կեդրոնի մեծ լապտերը։

Երկու հատուածներուն մէջ ալ կան բազմաթիւ վիրաւորներ։

Նախագահը պարպել տուաւ վերնատունները ու հեռացաւ սրահէն։

Նազիներու մօտ

ԿՐԷԿՈՐ ՍԹՐԱՍԷՐ ՀԵՐՁՈՒԱԾ ՄԸ ԿԸ ՍՏԵՂԾԷ

Անիկա կողմնակից է իշխանութեան վտանգկրելու

Գերլին.— Այս իրիկուն շրջան ընող տարածայնութեան մը համաձայն Նազի գլխաւոր պարագլուխ Գ. Կրէկոր Սթրասէր պահանջած է երկար արձակուրդ մը ետ տուած Գ. Հիթլերէն վերցուած բոլոր յանձնագրերը։

Այս տարածայնութիւնը թէեւ հերքուեցաւ, բայց շատ հաւանական է որ ըլլայ։

Գ. Սթրասէր կը ներկայացնէ նազիներու մէջ իշխանութեան մասնակցիլ ուզողներուն ձգտումը։ Ան կրնայ իր շուրջ համախմբել պատահական օրէն կուսակիցներու զօրաւոր համեմատութիւն մը ու այսպէս ստեղծել յուրջ հերձուած մը նազիներու շարժումին մէջ։

«Իվնինկ Սթենտարդ»ի յօդուածը Քէսի միջադէպի մասին

Լոնտոն.— Իվնինկ Սթենտարդը կը հրատարակէ յօդուած մը, որուն մէջ կ'ըսէ որ ծայրայեղօրէն քիչ հաւանական է որ Քէյմալ փաշա ներողութիւն խնդրէ եգիպտական կառավարութենէն Քէսի միջադէպին շուրջ։

Իր ամբողջ կեանքի ընթացքին բնաւ չէ տեսնուած որ ան ներողութիւն խնդրէ։ Բոլոր դժուար պարագաներուն մէջ ան միշտ ու անփոփոխելիօրէն լը ըած է, բայց բնաւ երբեք չէ յանձնուած։

Ան յեղափոխեց Թրքական կեանքը եւ իր մտցուցած ամենադրական բարենորոգումը կը հանդիպէր ամենազօրաւոր ընդդիմութեան։ Քէմալ փաշա բնաւ կանգ չէ առեր իր յամառ յառաջացումին մէջ։

Անիկա չէ այն մարդը որ պիտի խոնարհի եգիպտական դեսպանին առջեւ որ ըսաւ որ չ'ուզեր տեսնել այդ արհամարհելի գլխարկը։

Ազգերու Դաշնակցութիւնը դժուարին կացութեան մը մէջ կը գտնուի

ՃԱԲՈՆ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ՀԵՌԱՆԱԼ ՍԶԳԱԺՈՂՈՎԷՆ

Ժընեւ.— Գ. Մաքտոնալտ այսօր ազգաժողովին ըրած յայտարարութիւնը շանթի մը տպաւորութիւնը ձգեց, երբ ըսաւ որ եթէ Իրլանտայի Ազատ պետութեան, Սպանիոյ, Չեխոսլաւաքիոյ եւ Շուէտիոյ յանձնած զեկուցագիրը, որուն համաձայն Ճաբոնի ընթացքը բռնաբարուած է բոլոր կարեւոր դաշնագիրներուն, ետ չվերցուի, ան պիտի խնդրէ նախագահէն որ անմիջապէս քուէ դնէ զայն։ Եթէ զեկուցագիրը ընդունուի կը վախնայ որ ան ուննայ հետեւանքներ զոր չեն նախատեսած անոր հեղինակները։

Անոնք որ խմբագրած են ծանուցագիրը անմիջապէս քաշուեցան խորհրդակցելու համար։

Ճաբոնական սպառնալիքը պարզապէս կը յայտնէ Ճաբոնի հեռացումը ազգաժողովէն այն պարագային երբ ընդունուի ծանուցագիրը։

Ճաբոնական պատուիրակը յայտարարեց որ Ազգաժողովը պէտք է ընտրութիւն մը ընէ Ծայր Արեւելքի մէջ տիրող կարգապահութեան (Ճաբոն) եւ անիշխանականութեան (Չինաստան) միջեւ։

Անգլիական բուռն ծանուցագիր մը Պարսկաստանի ուղղուած

ԼԱՀԷԻ ԱՏԵԱՆԻՆ ԴԻՄԵԼՈՒ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ

Լոնտոն.— Անգլ. կառավարութիւնը բուռն ծանուցագիր մը ղրկելով Պարսկաստանի մինչեւ դեկտեմբեր 15 պայմանաժամ տուաւ անոր որ ետ վերցնէ անկէ—պարսկական քարիւղի ընկերութեան մենաշնորհին ջնջումը, եթէ ոչ հարցը պիտի տարուի Լահէյի բարձրագոյն ատեանին առջեւ։

Ծանուցագիրը այս ջնջումը կ'որակէ միջազգ. իրաւունքի դրական բռնաբրում մը։

Կացութիւնը Ծայր. Արեւելքի մէջ

ՉԻՆԱԿԱՆ ՊՍՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԵԾՏՈՒԻ

300 ըմբոստներ կ'ալեցնեն սովիէթական սահմանը

Թոքիո.— Չինացիներու պարտութիւնը Մանչուրիոյ մէջ 900 ճաբոնցիներու կողմէ այժմ կատարուած իրողութիւն մըն է։ Ճաբոնական զօրագունդերու ժուռքը Մանչուրի լրացուց չինական երկաթուղիի արեւելեան գծին գրաւումը մինչեւ Սիպերիոյ սահմանը։ Կը հաղորդուի որ 3000 ըմբոստներ որ փախուստի կը դիմեն զինաթափ եղած են ռուսերու կողմէ։ Կը հաւաստուի թէ անոնց մէկ կը գտնուի չին հեծելազօրքի հրամանատար զօր. Մաչան Շանը որ նշանաւոր դարձաւ Նոնի գետին պաշտպանութեամբ։

Չինացի պետերը յանձնուեցան Ճաբոնցիներուն

Ցիցիպար.— Սովետական իշխանութիւնները Մանչուրիի ճաբոնական զօրքերուն իշխանութիւններուն յանձնեցին չինացի զօրավար Սուփինկվէնն ու քառասուն զինուորականներ, որոնց մէջ Ճաք զօր. Մաչանշանը։

ԱՆԿԼՕ-ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լոնտոն.— Ռուսական թերթեր յարձակում գործեցին անգլիացիներուն վերայ, որոնք պահանջեցին ռուսական իշխանութիւններէն որ ներողութիւն խնդրեն։

Սովետները կը մերժեն ներողութիւն խնդրել, յայտարարելով որ լրագիրները պաշտօնական օրգաններ չեն։

Զինաթափութեան հարցը

Ժընեւ.— Գ. Փօլ Պոնքուր Ֆրանսական տեսակէտին մրցուց անգլիացիները, ամերիկացիներն ու իտալացիները ոտիպելու համար Գերմանիոյ որ ճշդէ իր գիրքը իրաւունքներու հաւասարութեան հանդէպ։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ՔՐԱՆՍԱՑԻ

ՈՒԱՇԻՆԿԹՈՆ.— Գրճ. Սքիմսըն Գ. Քլօսէյի յանձնեց Ֆրանս. ծանուցագիրն պատասխանը։

Ամերիկեան ծանուցագիրը կը յայտարարէ թէ Ամերիկա պատրաստ է գործակցելու Ֆրանսայի, բնելու համար կացութիւնը իր ամբողջութեանը մէջ պատճառու ջնջման խնդիր հանելու համար։ Ամերիկա կը մերժէ Դեկտեմբեր 15ի վճարման յետաձգումը։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՃԱՀԱԼԻՄԱՀ ՄԸ ՀԱԼԷՊԻ Մ Է Ջ

30 Նոյեմբերին, չորեքշաբթի օրը սեւ հոդին յանձնեցիք Տիկին Լեւոնիկ Քահէճեանը։ Ողբացեալը կիներ էր խղճալիս յարգի դերասանուհիներէն Տիար Կիրակոս Քեամէճեանի։

Տարաբաղդ Լեւոնիկը, հազիւ բոլորած 32 գարունները, զոհ գնաց անողոք հիւանդութեան մը եւ գարնանային կեանքի մը մէջ չկրցաւ վայելել իր ծաղիկներու բոյրն ու բոյրը, եւ որք ձգից իր երեք փոքրիկ զաւակները եւ անմխիթար ու անօթ մնաց իր վշացեալ ամուսինը։

Հանգուցեալ Տիկինը, գուրգուրոտ մայր մը եւ մխեւնոյն ատեն ուսեալ եւ զարգացած տիպար տանտիկին մըն էր որ պատիւ կը բերէր մեր հայ իգական սեռին։ Իր նախնական ուսումը Ազգային վարժարանց մէջ սանուհւոյն յետոյ նետուած էր Ալիանս ս'Իզրայելիդի տեղւոյն վարժարանը ուրկէ փայլուն կերպով օրջանաւարտ եղած էր։

Մեր ազգային կեանքին մէջ ունեցած էր իր որոշ դերը, վարած էր գանազան ուսուցչական պաշտօններ Ազգային վարժարաններու մէջ եւ նաեւ եղած էր տեղւոյն Հայ Օրիորդաց Միութեան հիմնադիր անդամներէն մէկը։

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ վայելուչ հանդիսաւորութեամբ. հոն եւ ընտրեալ բազմութիւն մը կը հետեւէր ողբացեալ տիկնոջ դագաղին։ Եկեղեցւոյ մէջ մեռելական ախուր արարողութենէն վերջ, արժանապատիւ Տ. Ն. Աւագ Քհնյ. Թաղուցեան յուզիչ դամբանականով մը պանծացուց հոգւոյ անմահութիւնը եւ ներեցնչեալ կերպով խօսեցաւ հանգերձեալ կեանքի մասին, մխիթարութեան աւետիս յղելով խոցոտուած հոգիներէն ներս։

Ցուրտ օդ մը կար, նոյնիսկ ցուրտ հոդով ծածկուեցաւ տարաբաղդ Տիկնոջ մարմինը, որ ազատած գիտէ տանջող ցաւերէն, իր ծաղիկ հասակէն, բարւոք ծաղիկներու մէջ թաղուած կը ննջէ իր յաւիտենական հուր։

Հանգիստ իր հոգւոյն եւ յարգանք իր սխալի յիշատակին։ Ս. Ա.

ԱՆԱՊԱՏԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Դուռ հիմ որ անապատի մէջ կոտրուած են երկու իմքնաշարժներ։ Ամէն տարի գրեթէ, տասնեակներով իմքնաշարժներ եւ ճամբորդներ կը կոտրուին, ճամբէն օդ դեղով։ Այս պատճառով Բարձր Խորհուրդիւնը սահմանապահներուն հրահանգ տուած է որ չարտօնեն առանձին իմքնաշարժներու ճամբորդութիւնը, մինչեւ որ անոնք կարաւանի խումբերուն հետ միացած չըլլան։

ԵՐԿՈՒ ԴԻԱԿՆԵՐ ԱՆԱՊԱՏԻ ՄԷՋ

Բալ Միբեռն անդին, անապատի միջ անօթութենէն, ծարաւէ եւ ցուրտէ մեռած երկու անծանօթներու դիակները գտնուած են։ Կը կարծուի որ ասոնք մարմիններն են 20 օր առաջ կոտրուած երկու ճամբորդներու, որոնց հետքը ցարդ չէր գրտնուած։

ԳՈՂԵՐ ՄԶԿԻՔԻ ՄԷՋ

Իթալիք մզկիքէն անծանօթ գոզեր բռնուցուած են քանկագին գորգեր։ Հաստակ եղած պատճառները չեն գտնուած։

ՄԻՍ ՃԷՔԸՊՍՐՆԻ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ

Անցած օրերը հրեկոյ, Հայ Աւետ. Ե կեդեցւոյ սրահին մէջ, խուռներամ բազմութեան մը ներկայութեան տեղի ունեցաւ ձիպղյի «Թռչնոց Բոյն» որբանոցի Տնօրէնուհի Միս Ճէքըպսընի 25 ամեայ Արծաթեայ Ծոբելեանը, հովանաւորութեամբ երեք հոգեւոր պետերու եւ մասնակցութեամբ ազգային իսխանութեանց, ինչպէս բանախօսութիւններ եւ կարդացուեցան ուղերձներ, վեր առնելով հայասէր Տանուհիի 25 տարուան ընթացիքն մատուցած անհամար ծառայութիւններ հայ ժողովուրդին, հարբերդէն սկսած մինչեւ Սիբերիա ու Լիբանան։ Մասնաւորաբար կազմուած Ծոբելեանական Յանձնախումբը կարելիին ի գործ դրած էր Ծորօրդին արժանի հանդիսութեամբ մը տօնելու համար։

Մանրամասնութիւնը յաջորդիւ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ԳԱՅՔԱԿՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՆՈՐ ՀԵՂԻՈՒՄՆԵՐ ԵՐԵՒԱՆ ԿԸ ՀԱՆՈՒԻՆ

Հանրային Շինութեանց գայքակղութեան հնութիւնները կ'ընդարձակուին։ Այժմ ամենախիստ հնութիւններ կը կատարուին Բատաեայի օրջաններուն մէջ։ Կրսուի որ այդ օրջաններու մէջ կառուցուած տներու եւ բնակարաններու ատիաններուն մէջ անագին գեղծումներ գործուած են։

Կը յիշեն ընթերցողները անօտես թէ Ձեպի Տրիւզի ապատամբութեան միջոցին Բատաեայի բազմաթիւ գիւղերը խառ ու ճակ եղած էին։ Վերջին կառավարութիւնը յանկացուցած էր մեծ գումար մը հանդուած տուներու վերաշինութեան համար եւ յանձնուած հանրային օգնութեանց Վարչութեան։ Քանի մը օր առաջ Գուբրօս Պերհէթ անուն մարդ մը յայտարարեց որ իմ բոլոր գաղտնի ծալերը գիտէ Բատաեայի մէջ կատարուած գեղծումներուն։ Շաբաթ օր առաջ Ֆրանսական դատարանը չորս ժամէ աւելի հարցաքննեց զայն եւ յանդ բոլոր մանրամասնութիւններ։

Կը կարծուի որ հազարաւոր ոսկիներու կը հասնին կատարուած գեղծումները։

ԿՌԻԻ 5 ԴԱՇԵԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Համէս Ճապրէ Թալիա եւ Հասան Պէրքէվի, երկու Հաւատացի գործաւորներ, Պէյրութի մէջ կաթսաներ։ Համէս Հանեն հինգ տուր. դահեկան առնելիք ունէր։ Սակայն Հասան չէր տար։ Առջի օր երբ Համէս նորէն պահանջեց իր առնելիքը, Հասան միեւնոյն ձեւով մերժեց։

Ապտիլ Հայ Շապան անուն ուրիշ գործաւոր մը տեսնելով որ անոնք իրարու հետ պիտի կռուին 5 դահեկանի համար կը հանէ գրպանէն հինգ դահեկանոց մը եւ կուտայ Համէտին։ Այս վերջինը չընդունիր եւ յարձակեցաւ Հասանի վրայ։ Երկու գործաւորներ իրար անցան։ Համէս օրս մը կը վերցնէ եւ կիջեցնէ Հասանի գլխին եւ զայն մահամերձ վիճակի մէջ գետին կը ձգէ։

ՀԱՄԱՅԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԸ

Բարձր Խորհուրդեան Մամուլի Տեսուչ Քօնթ Տի Մորբա նշանակուած է Ր. Գօմիսէրի Համայի պատուիրակ։ Ժամ պիտ էեւուպ կը մնայ Մամլոյ Տեսուչի բարձր պատճառին վրայ։

ԻՍԼԱՄԱՑԱԾ ԱՆԳԼԻԱՑԻՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՕԼ. ԼՕՐԷ ՆՍ ՄԸՆ Է ԱՐԴԵՕՔ

Անցած օրերը, Իթալական «Իթալիա» օդագնացով Պէյրութ ժամանեց Մր. Ֆիլիբբի եւ Տիկինը։ Այս անգլիացին հանի մը տարի առաջ Հիճազի մէջ իսլամութիւնը ընդունած էր եւ կոչուած Համդ Ապտուլլա։ Ան ասկէ պիտի մեկնի Բօր Սաիտ եւ անկէ ալ Հիճազ։ Թէպէտ ան կը յայտարարէ որ իմ առեւտրական նպատակներով կը գտնուի արաբական երկիրներու մէջ, սակայն կը հասկացուի որ իմ գաղտնի գործակատար մըն է։

Անցած տարի Մր. Ֆիլիբբի Հիճազ գտնուած միջոցին տեղի ունեցաւ Իպն Ռիֆաաէի ապստամբութիւնը։ Կրսուի թէ Շէյխ Իտրիսի ապստամբութիւնը որ ծագեցաւ այդ օրերուն, դարձեալ Մր. Ֆիլիբբիի կողմէ կազմակերպուած է։ Այդ պատճառաւ կենքադրեն տեղական թերթերը որ այս մարդը երկրորդ Քօլօնել Լօրէնս է։

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՄԱՅԻ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՄԵԾ ՄԱՍԸ ՖՐԱՆՍԱ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ

Գր. Մանիաս անուն հնագէտ մը նախագահութեամբ պելճիգական խումբ մը եկած էր Լիբանան ու Սիւրիա, ուսումնասիրելու համար այս երկիրներու հրնութիւնները։ Մեկ ամիսէ ի վեր անոնք Համայի օրջաններուն մէջ, Որոնդեան գեղի եգիպտերուն վրայ հնութիւններ կը կատարէին։ Ու հոն, հնագէտները գտած են կարգ մը կարեւոր հնութիւններ, որոնցմէ կը հասկցուի որ ժամանակին Սելճուկիա հաղարը կը գտնուէր հոն։ 100է աւելի գործաւորներ պեղումներ կատարած են պելճիգացի հնագէտներու ցուցմունքով, եւ երեւան հանած են մարմարիոնի մեծ կտոր մը, որուն վրայ գծագրուած են զանազան կենդանիներու նկարները։ Միեւնոյն օրջաններու մէջ գտած են նաեւ Հրոմովմէական արձանագրութիւններ եւ բազմաթիւ ժայռեր, որոնց վրայ գրուներ գծուած են։ Ուրիշ տեղ մը, պեղումներու միջոցին երեւան հանած են ժայռ մը, որուն վրայ օձ գեղեցկօրէն նկարուած է մարդու մը պատկերը իր գրաստով։

Պեղումներու միջոցին երեւան հանուած են մեծ սիւն մը, վրան գրուած է «Ծուննական Կայսեր Ծիօսեպտր», Հռովմէական աստուածներէն արձան մը եւ դագաղ մը։ Այս քանկագին հնութիւնները մեծ մասը իսկոյն փոխադրուած է Ֆրանսա։

ՕՄՄԱՊԱՇՈՒԹԻՒՆԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԲԱՆՏԻՆ ՄԷՋ

Անցածներէ գրած էինք որ Բհամիլի բանտին մէջ 18 բանտարկեալներ հանգադուլ յայտարարած են եւ ընտրիւ Ընդհ. Դատախազի ջանիերուն կարելի եղած է համոզել զանոնք որ վերջ տան իրենց ոռոգումներուն։ Այժմ «Էլ Անվալ» կը տեղեկանայ որ 300 բանտարկեալներ սկսած են հանգադուլի, ի բոլոր բանտարկեալներու տրուած կերակուրներու անկանոնութեան եւ իրենց տեսած գէշ վերաբերմունքներու։

ՀԱՅ ՄԸ ԿԸ ՄԵՌՆԻ ԸՄՊԵԼԻՔԻ ԵՐԵՍԷՆ

Անցած ուրբաթ օր, կէս օրէ առաջ, ձիար Պէյրութ բաղին մէջ, փողոցի վրայ Պօղոս անուն հայ մը մեռած գտնուած է. հասկցուած է որ 60 տարեկան եղող այս հայուն մահուան պատճառը եղած է օսլա օդի գործածելը։

ՆԱՐԻՆՋՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱԾՈՒՄԸ

Ժամանակէ մը իվեր երկրագործական պատասխանութիւնը մեծ նիգ մը կը թափէ զարգացնելու համար Լիբանանի եւ մանաւանդ Թրիբոլիի ճարիճներուն արտադումը։ Կը յիշեն անօտես մեր ընթերցողները այն որոշմնագիրը որ երեք տարի առաջ հրատարակուեցաւ իսխանութիւններուն կողմէ դրուած կարգ մը պայմաններ գործադրելով կազմակերպելու համար արտադումներու այս կարեւոր ճիղը։

Սկսած օր առաջ երկրագործական քաղաքականութեան Տնօրէնը Ռաֆիխ պէյ Ասլան Թրիբոլի գնաց պահանջուած պայմաններ յրացնելու համար։

ՈՂՋ ԱՅՐԱԾ

Քարիմ Նասիֆ անուն այրի կին մը փրիմիւս վառելու տեսնէ հարիւր անմիջապես բոց առաւ եւ բռնկեցուց իր հագուստները։

Դժբաղդ կինը այրուած վիճակի մէջ գտնուեցաւ իր դրացիներուն կողմէ։

ՀԱԼԷՊԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Դժբաղդաբար Հալէպի մեր բաժանորդներէն ոմանք ցարդ իրենց բաժնեգիները չեն վճարած, հակառակ եղած դիմումներուն։ Կը խնդրուի չի վճարող բաժանորդներէն մինչեւ նոր տարի փակել իրենց հաշիւները, դժուարութեան չմտնելու համար մեզ։

Մեր այն բոլոր բաժանորդները որոնք դեռ չեն փակած իրենց հաշիւները, պիտի վերացնեն այս ամսուան ընթացքին, այլապէս կը տեսպուինք անհաճոյ կարգադրութիւններ ընելու։

ԴՐԱՒՈՒՆՔ ՕՐ

Ամսոյս 29ին, Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան նախաձեռնութեամբ պիտի տրուի խրիմեան Հայրիկի մահուան 25-ամեակը։

ՕԱԿԱՐԱՆ ՊԼԻՐՈՒԹԻ

12 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1932

	Ս. Փ.
Օգիպտ. ոսկի	427
Անգլիկ. »	416
Տօլար »	127.50
Ֆրեական »	59.50
Պանկ Օթթոման	140
Իթալական Լիր 100	650
Ցուսական Տրախմի 100	75
Անգլ. ոսկի	608
Ֆրանս. »	485
Սաման. »	549
Արծաթ մէճիտ	21
Ֆրեսի Ֆօնս. Ա. Ֆէ.	650
» » Բ. »	314
» » Գ. »	305

Սէֆերեան եպբարէ Բիւ Ֆօն Թէյճօճ՝ Ն-1º

Կարդացէք և Տարածեցէք «ԱԶԴԱԿ»Ը

— Այժմ սիրելի Պէաթրիս, երթանք եթէ կը հաճիս՝ Սօֆի Հէրվէյին մեր այցելութիւնը ընելու. անշուշտ ճանապարհը գիտես։

— Այո, չատ անգամ գացած եմ անոր։

Եւ իր ամուսնոյն առջեւէն քալելով դէպի այն պարզ խաչը առաջնորդեց՝ որ զոհ գացած աղջկան տեղը կը յայտնէր, բայց այս անգամ իզուր կը փնտռէր խաչը՝ որը անյայտ եղած էր։

— Ասասուած իմ, գոյեց նա զարհուրած, ինչ կը նշանակէ այս։ Անոր տեղը գտնուած էր, որու վրայ ես դամբանական արձան մը պիտի կանգնէի։

— Աղէկ նայեցէք, գուցէ կը սխալիք, գուցէ դեռ անոր տեղը չենք հասած։

— Ո՛չ, չեմ սխալիր, խաչը այս նոյն տեղն էր՝ ուր այժմ այս գեղեցիկ և ճաշակաւոր մարմարեայ սպիտակ արձանը կը գտնուի. ես ալ ճիշդ այս տեսակ արձան մը չինել կ'երազէի։ Բայց ինչ կը տեսնեմ..... Սօֆի Հէրվէյ՛, իսկ այս ճշմարիտ և ազնուն խօսքե՛րը՝ որ գրուած են։ Ո՛վ ըրաւ ասիկա, գուցէ իր խեղճ հայրը, ի շնորհս բարի խնամակալիս՝ որ իր գաղտ մահու է նէ առաջ քանի մը տող գրելով այս խեղճ մարգուն հարստութիւնը վերահաստատեց, բայց այս տեսակ կրթութեան տէր մարդոց համար նշանաւոր լուռն մը կը համարեմ այս։

Այսպէս խօսած ժամանակ իր նայուածքը դէպի ամուսնոյն դարձնելով՝ ալ կասկած մը չունեցաւ և ամէն ինչ գուշակեց։

— Դո՛ւ ես Սմէտէ դո՛ւ ես որ իմ փափաքներս կատարեցիր, ըսաւ ան, ո՛հ չնորհակալ եմ, մինչեւ իսկ սիրած ծաղիկներս չես մոռցեր, իր գլխուն կողմը կարմիր վարդ մը դրեր ես, նման այն սոսկալի գիշերուան ուր զինքը իր խնդճ անկողնին վրայ տեսայ։ Աստուած

և ամենակարեւոր թուական մը սկսաւ։

Հարսնիքին երկրորդ օրը՝ Թէպէտև Պէաթրիս Գ. Մօնզայի հետ գետ ևս երկչոտ՝ բայց և այնպէս թախանձանօք խնդրեց որ կառքի ձիերը լծել տայ որ առանձին պտոյտ մը ընեն։

— Ո՞ւր պիտի երթանք սիրելիս, հարցուց Գ. Մօնզա։

— Կառքին մէջ պիտի ըսեմ երթալիք տեղերնիս, բայց կ'աղաչեմ, Ամէտէ, մայրս այսօր չիմանայ։

Հրամանը տրուեցաւ և ծաղկահաս լծակիցները պըտոյտի ելան. իսկ տիկին Շամարանթ չհամարձակեցաւ անոնց ընկերանալու փափաք յայտնել։ Երբ կառքին մէջ առանձին մնացին՝

— Ձիս Բէր-Լաչէզի գերեզմանատունը տա՛ր, սիրելիս, ըսաւ Պէաթրիս, այսօր իմ բարի խնամակալիս այցելութիւն մը կը պարտաւորիմ. իմ ուրախութեանս համար արդեօք որչափ երջանիկ պիտի ըլլար ան։ Մեր այցելութիւնը իր Սան-Սերվի ապարանքը մատուցանելու տեղ՝ անոր վերջին բնակարանը կը մատուցանենք։

— Բարի և սիրելի Պէաթրիս, կ'ուրախանամ քեզ այսպէս երախտագէտ և որդիական սիրով լեցուած տեսնելով։ Այո, իրաւունք ունիս, երթանք և աղաչենք այս պատուական ծերունիին որ մեզ օրհնէ։

— Ցետոյ, եթէ կը հաճիս, անգամ մ'ալ խեղճ Սօֆիին երթանք. պակս մը պիտի նուիրեմ իրեն։

— Ինչպէս որ կ'ուզես, սիրեցեալս. սակայն այս արեւազարդ գեղեցիկ առտուն այդ տեղերը երթալը միթէ խիստ տխրագին չըլլա՞ր։

— Ապա դարձեալ մեր զուարդութիւնը կ'ստանանք, երջանկութիւնը ամէն մխիթարանք կը հայթայթէ։

Ցետոյ սկսան խօսիլ ամէն ինչ որ սիրահարները յաճախ կը խօսին և կը կրկնեն անդադար, առանց ձանձ-

ոսկեզօծ յաղեղաձև ոսկեայ ապարանջան մը վրայ, և զոր մեր մէջ մինչև այսօր շատ քիչ մարդիկ գիտեն թէ ինչ է։ Ոսկեայ ապարանջանը կը գործածուի Հնդկաստանի մէջ ամուսնութեան օրերուն։ Հարսնացուն կը զարդարուի ոսկիներով, ականջները, քիթը, ձեռքերը, ոտքերը, մատները, ամէն տեղ ոսկի կախուած է, ոսկի ամէն տեղ։ Ոսկեայ ապարանջանը կը դրուի հարսնացուին ձեռքերուն վրայ, ուր կը մնայ ամուսնութեան ամբողջ շրջանին։ Ապարանջանը կը հագցուի հարսնացուին ձեռքերուն վրայ, ուր կը մնայ ամուսնութեան ամբողջ շրջանին։ Ապարանջանը կը հագցուի հարսնացուին ձեռքերուն վրայ, ուր կը մնայ ամուսնութեան ամբողջ շրջանին։

— Մ՛ոչ, չէ՞ր իմ, որ յիշէիր նա։

Նկատի կ՛առնէ ձեռքին վրայ ապարանջանը։

— Մ՛ոխիկո, ի՛նչպէս ու՝ նայիս, ես չեմ մոռնար, ես ամէն ինչ կը յիշեմ, ինչ որ ըրած ենք, ինչ որ ըսած ենք, ինչ որ տեսած ենք, ամէն ինչ կը յիշեմ։ Ես ալ կ՛ուզեմ, որ դուն ալ չմոռնաս զիս։

Ոսկեայ ապարանջանը կը ներկայացնէ ամուսնութեան երդումը։ Ամուսնութեան երդումը կը կատարուի ոսկեայ ապարանջանի առջև։ Ոսկեայ ապարանջանը կը ներկայացնէ ամուսնութեան երդումը։ Ամուսնութեան երդումը կը կատարուի ոսկեայ ապարանջանի առջև։

մեր ամէն մէկ ընթերցողը, որ ունի ոսկի ապարանջան մը, պէտք է գիտնայ թէ ինչ է ան։ Ոսկեայ ապարանջանը կը ներկայացնէ ամուսնութեան երդումը։ Ամուսնութեան երդումը կը կատարուի ոսկեայ ապարանջանի առջև։ Ոսկեայ ապարանջանը կը ներկայացնէ ամուսնութեան երդումը։ Ամուսնութեան երդումը կը կատարուի ոսկեայ ապարանջանի առջև։

ՇՂԱՀԱՏՈՒՈՂԱԿԱՆ ՎԱՀԱՐԱՑԻՆ ՅՈՒՆՈՒ ՎՆԵՏԱԴԱՐԱՆ

Ոսկի մեդալներ ստացած Լոնտոնի, Փարիզի և Ամերիկայի ցուցահանդէսներէն

Standard

1 2 3 4 5

ՍՊԻՏԱԿ ԽԵՂԱՆԻՔ

Ամէն տեսակ ներկեր, լաքեր, վառնիկներ, ապակիներ, ներկի վրձիններ, ոսկի, արծաթ, պրոնզ, ալիւմինիում, ներկի մեքենաներ, ներկի պատրաստութեան համար անհրաժեշտ ամէն տեսակ գործիքներ։

Ներկարարական ամէն տեսակ գործերու համար կը խորհրդատուի ձեզի մեր ընկերութեան ներկայացուցիչը